

Finlandia-palkintotilaisuus 30.11.2022

Tietokirjallisuuden valitsija Hanna Nohynek puhe

Olen kasvanut kirjojen keskellä. Luettujen ja hyllyssä notkuvien kirjojen määrä oli perheessäni sivistyksen mitta. Isoäitini Tyyne, joka ei aikanaan saanut käydä kouluja, vaikka olisi halunnut, oli töissä Yhtyneissä kuvalehdissä. Henkilökunta sai ostaa lähes kaikkien kustantajien kirjoja puoleen hintaan, myös alennusmyyntiin joutuneita kirjoja. Niinpä isoäiti piti huolta, että me saimme kirjoja aina joul-, syntymä-, nimi- ja merkki-päivälahjaksi.

Nuorempana luin paljon, eniten runoja ja proosaa, kirjoitin myös pöytälaatikkoon. Opiskelin venäjän kieltä, jotta voisin lukea Tolstoita ja Dostojevskia alkuperäiskielellä. Suunnittelin suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja yliopistossa. Hairahduin kuitenkin lääkärikouluun. Kurssikavereiden kesken perustimme 1980-luvulla tyttöjen kirjallisuuspiirin. Halusimme yhdessä pohtia mikä Anja Snellmanin Sonja O:sta teki niin tärkeän. Tapaamme edelleen kirjojen parissa.

Viime vuosina minun lukemiseni ovat usein jääneet puolitiehen, paitsi silloin kun valittu kirja tulee iholle tai on muuten koukuttava. Aikani menee tieteellisten artikkeleiden parissa. On mahdotonta olla uskottava asiantuntija, ellei tee tutkimusta, raportoi löydöksiään ja tunne oman alansa viimeisimpiä julkaisuja ja niistä käytävää keskustelua. Vapaa-ajalla luetun kirjallisuuden suhteen olen tullut yltiökriittiseksi.

Tietokirjallisuuden Finlandia-palkintoehdokkaiden lukemiseen raivasin kalenteria ja ajattelin ottavani lomapäiviä, jotta voisin paremmin keskittyä tehtävään. Toisin kuitenkin kävi, kun koronapandemian poikkeusaika politisoituine rokotuskeskusteluineen otti jälleen kierroksia. Kellotin päivittäiset luettavat sivumäärät. Varastin aikaa aamuvarhaiselta ja yömyöhältä, luin junassa, metrossa, lentokoneessa, kaupan kassajonossa, Terhokodissa, lapsenlasta nukuttaessani, lounaalla ja iltapalalla.

Ensimmäinen tunnepohjalta syntynyt aavistus voittajaehdokkaasta vaihtui teoksiin paremmin perehdyttyäni. Vaikka kaikki ehdokaskirjat ovat hyvin rakennettuja, opettavaisia, tarinallisia ja laajaakin yleisöä puhuttelevia, valinta oli lopulta helppo.

Liekö sattuman oikku, että tien päällä pystyn minäkin keskittymään kirjaan parhaiten. Etelä-Korean Seoulissa syksyn kellastaman ginkgo-puun katveessa tiedekokousten väliajoilla luin sitä teosta, joka puhutteli minua eniten ja josta löysin ikkunoita ja ovia moneen itseäni askarruttaneeseen kysymykseen vuosien varrelta. Tämän kirjan luettuani ajattelen olevani monin verroin rikkaampi.

Tuntuu kuin olisin yhden kirjan sijasta lukenut kymmenittäin kirjoja ja käynyt satoja keskusteluja sekä itseni, kirjailijan, yhteisen ja oman menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden kanssa. Allekirjoitan täysin, että ”*Kirjallisuus on aina pakoa, mutta sen ei tarvitse olla pakoa maailmasta, sen sijaan se voi olla pakoa maailmaan.*”

Näinä poikkeusaikoina olen voittajakirjailijan tavoin oppinut arvostamaan syventymistä ja rehellisyyttä monimutkaisten asioiden äärellä. Kuinka tärkeää onkaan kriittisesti kyseenalaistaa ja tehdä perinpohjaista selvitystyötä, jotta voi lisätä ymmärtämystä maailmasta – maailmasta, jossa juuri nyt elämme, erilaisten historiallisten kerrostumien ristiaallokossa. Voittajakirjailijan tavoin haluan uskoa, että kaikki se on Vaivan arvoista.

Kiitos Ville-Juhani Sutinen, erinomaisista esseistäsi poikkeuskirjallisuudesta! Ja onnea Tietokirjallisuuden Finlandia-palkinnon johdosta, seuraavaa kirjaasi odotellessa!